Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
GIOVANNI PITRUZZELLA IŠVADA,
pateikta 2023 m. balandžio 27 d.[1]

Byla C-655/21

Baudžiamoji byla
prieš
G. ST. T.,
dalyvaujant
Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar

(*Rayonen sad Nesebar* (Nesebero apylinkės teismas, Bulgarija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Intelektinės nuosavybės teisių gynimas – TRIPS sutartis – Baudžiamosios sankcijos už prekių ženklo klastojimą – Chartijos taikymas – Teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principai“

1. Byloje, dėl kurios teikiama ši išvada, *Rayonen sad-Nesebar* (Nesebero apylinkės teismas, Bulgarija) pateikia Teisingumo Teismui keturis prejudicinius klausimus: pirmuosius du dėl Direktyvos 2004/48 išaiškinimo[2], kitus du – dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 49 straipsnio išaiškinimo. Šie klausimai keliami baudžiamojoje byloje prieš G. ST. T., kuri kaltinama keliomis nusikalstamomis veikomis, susijusiomis su prekių ženklų klastojimu.

I. Teisinės aplinkybės

A. Sąjungos teisė

2. Kalbant apie pirminę teisę, prašymui priimti prejudicinį sprendimą Chartijos 49 straipsnis svarbus dviem aspektais – teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo, kurie aptariami atitinkamai šio straipsnio pirmoje ir trečioje dalyse. Kalbant apie Direktyvą 2004/48 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo šios direktyvos 26 ir 28 konstatuojamąsias dalis ir jos 13 straipsnio nuostatas dėl kompensacijos už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimą. Siekdamas taupyti vietą, apsiriboju nuorodomis į atitinkamus tų nuostatų tekstus, pasilikdamas teisę likusioje šių išvadų dalyje prireikus remtis jų turiniu.

[1] Originalo kalba: italų.

[2] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

B. Bulgarijos teisė

3. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą minimi *Zakon za markite i geografskite oznacheniya* (Prekių ženklų ir geografinių nuorodų įstatymas; toliau – ZMGO) 13, 119 ir 127 straipsniai ir *Zakon za markite i geografskite oznacheniya* (Prekių ženklų ir geografinių nuorodų įstatymas, panaikintas, galiojęs 2016 m. birželio 22 d.; toliau – 2016 m. ZMGO) 13, 76b ir 81 straipsniai). Kalbant konkrečiai, ZMGO 127 straipsnio 1 dalyje ir 2016 m. ZMGO 81 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad administracinė nuobauda skiriama asmeniui, kuris, vykdydamas ekonominę veiklą, be registruotojo prekių ženklo savininko sutikimo naudoja prekes arba paslaugas, pažymėtas šiam registruotajam prekių ženklui tapačiu arba į jį panašiu žymeniu.

4. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat remiasi *Nakazatelen kodeks* (Baudžiamasis kodeksas, toliau – NK) 55, 66 ir 172b straipsniais ir *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – NPK) 84–88 ir 247c straipsniais. Nagrinėjamos bylos tikslais aktualus yra NK 172b straipsnis, kurio formuluotė, kurią čia reikėtų priminti, skamba taip:

„(1) Tas, kas vykdydamas ekonominę veiklą be išimtinės teisės subjekto sutikimo naudoja prekių ženklą, dizainą, augalo veislę ar gyvūno veislę, kuris ar kuri yra šios išimtinės teisės dalykas, arba neturėdamas teisinio pagrindo naudoja geografinę nuorodą ar jos klastotę, baudžiamas laisvės atėmimo bausme iki penkerių metų ir bauda iki penkių tūkstančių Bulgarijos levų (BGN).

(2) Jei 1 dalyje nurodyta veika daroma pakartotinai arba turi didelių neigiamų pasekmių, už tai baudžiama laisvės atėmimo bausme nuo penkerių iki aštuonerių metų ir bauda nuo penkių tūkstančių iki aštuonių tūkstančių BGN.

(3) Nusikalstamos veikos objektas, neatsižvelgiant į tai, kieno nuosavybė jis yra, konfiskuojamas ir sunaikinamas“.

II. Pagrindinė byla ir procesas Teisingumo Teisme

5. Kaltinamoji G. ST. T, individualios įmonės savininkė, kaltinama tuo, kad 2016 m. padarė kelias nusikalstamas veikas, susijusias su įregistruotų prekių ženklų klastojimu, nes be atitinkamos teisės turėtojo sutikimo siūlė parduoti drabužių, kurie buvo paženklinti žymenimis, panašiais į tuos prekių ženklus, ir kurių bendra vertė siekė 1 404 590 BGN vertinant originalias prekes ir 80 201 BGN vertinant klastotes. Aptariamos prekės, areštuotos patalpose, kuriose buvo siūloma jas parduoti, buvo konfiskuotos ir vėliau sunaikintos.

6. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, remiantis pagal Direktyvos 2004/48 28 konstatuojamąją dalį suteikta diskrecija, Bulgarijos Respublikoje NK 172b straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo apibrėžtos nusikalstamos veikos, kurios yra panašios į administracinį nusižengimą, šiuo metu numatytą 2016 m. ZMGO 81 straipsnio 1 dalyje. Šis teismas iš esmės pažymi, kad pagal NK 172b straipsnio 2 dalyje nustatytą nusikaltimo sudėtį reikia įvertinti teisių turėtojui padarytos žalos dydį. Šiuo tikslu nacionalinėje jurisprudencijoje taikoma Direktyvoje 2004/48 nenumatyta prezumpcija, pagal kurią žala, atsiradusi dėl tokios nusikalstamos veikos, atitinka teisėtai pagamintų prekių, tapačių suklastotoms prekėms ar į jas panašių, mažmeninių kainų ekvivalentą. Tokia žala taip pat neapima negautų pajamų ir neturtinės žalos. Tokiomis aplinkybėmis šis teismas klausia, ar Bulgarijos teisės aktai atitinka Direktyvą 2004/48.

7. Antra, konstatavęs, kad NK 172b straipsnyje numatyta veika ir ZMGO numatytas administracinis nusižengimas patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, nes Sąjungos teisės reglamentuojamiems teisiniams santykiams taikomos baudžiamosios nuostatos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Bulgarijos teisės aktai, pagal kuriuos ta pati veika pripažįstama administraciniu nusižengimu ir nusikalstama veika, nenumatant aiškaus ir tikslaus atskyrimo kriterijaus, yra suderinami su Chartijos 49 straipsnio 1 dalimi.

8. Galiausiai šis teismas siekia išsiaiškinti, ar NK 172b straipsnio 2 dalyje numatyta laisvės atėmimo bausmė, kurioje numatytas itin ilgas minimalus pagal įstatymą skirtinas laisvės atėmimo laikotarpis ir maksimali bausmė, kurios negalima laikyti švelnia, atitinka Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą proporcingumo principą, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad konkrečios bausmės sumažinimo galimybės yra itin ribotos.

9. Tokiomis aplinkybėmis *Rayonen sad-Nesebar* (Nesebero apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„Ar teisės aktai ir jurisprudencija, pagal kuriuos teisių subjekto patirta žala yra NK 172b straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžtų nusikalstamų veikų sudėties požymis, suderinami su 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB nuostatomis dėl žalos, sukeltos neteisėtai naudojantis intelektinės nuosavybės teisėmis?

Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar Bulgarijos Respublikoje jurisprudencijoje įtvirtinta automatiška prezumpcija žalai – parduodamų prekių vertės, apskaičiuotos pagal teisėtai pagamintų prekių mažmenines kainas, dydžio – nustatyti suderinama su 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB nuostatomis?

Ar teisės aktai, kuriuose nenustatyta riba tarp administracinio nusižengimo (dabar galiojančio ZMGO 127 straipsnio 1 dalis ir 2016 m. galiojusio ZMGO 81 straipsnio 1 dalis), nusikalstamos veikos pagal NK 172b straipsnio 1 dalį ir, jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, nusikalstamos veikos pagal NK 172b straipsnio 2 dalį, suderinami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnyje įtvirtintu teisėtumo, susijusio su nusikalstamomis veikomis, principu?

Ar NK 172b straipsnio 2 dalyje numatytos bausmės (laisvės atėmimo bausmė nuo 5 iki 8 metų ir bauda nuo 5 000 iki 8 000 BGN) suderinamos su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu principu (bausmės griežtumas turi atitikti padarytą nusikalstamą veiką)?“

10. Austrijos Respublika ir Komisija pateikė rašytines pastabas pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį. Taikydamas proceso organizavimo priemonę, Teisingumo Teismas pagal minėtą 23 straipsnį suinteresuotiesiems asmenims pateikė tam tikrus klausimus, susijusius su Chartijos 49 ir 51 straipsniais, į kuriuos jie turėjo atsakyti raštu. Austrijos Respublika ir Komisija į juos atsakė.

11. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje bus nagrinėjami tik trečiasis ir ketvirtasis prejudiciniai klausimai.

III. Teisinis vertinimas

A. Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos: įžanginės pastabos

12. Teisingumo Teismo jurisdikcija atsakyti į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus priklauso nuo Chartijos taikytinumo pagrindinėje byloje. Šis taikytinumas priklauso nuo to, ar, kaip reikalaujama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, kuria apibrėžiama Chartijos taikymo sritis, nustatydamas NK 172b straipsnyje numatytas bausmes, Bulgarijos įstatymų leidėjas įgyvendino Sąjungos teisę. Atsakymas į šį klausimą būtų akivaizdžiai teigiamas, jeigu būtų laikomasi nuomonės, kurią reiškia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad NK 172b straipsnis yra baudžiamosios teisės nuostata, priimta perkeliant Direktyvą 2004/48 į Bulgarijos teisę. Pateikdamas atsakymą į pirmuosius du prejudicinius klausimus, Teisingumo Teismas turės išdėstyti savo požiūrį ir šia tema.

13. Šioje išvadoje, kurioje, kaip minėta, šie klausimai nebus nagrinėjami, vietoj to siekiama ištirti Chartijos taikytinumą kitu aspektu, taigi remiamasi prielaida, kad Teisingumo Teismas turėtų nuspręsti, jog baudžiamosios nuostatos, kurių atitiktį Direktyvai 2004/48 siekia įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį. Konkrečiau toliau nagrinėsiu, ar Chartijos taikymas, taigi ir Teisingumo Teismo jurisdikcija atsakyti į šiuos klausimus, gali būti kildinami iš to, kad nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais yra įgyvendinamas įsipareigojimas, prisiimtas pagal Sąjungos sudarytą tarptautinį susitarimą.

1. Chartijos taikymas, kai valstybės narės įgyvendina Sąjungos tarptautinius teisinius įsipareigojimus

14. Pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį jos nuostatos valstybėms narėms taikomos tik tuomet, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Pagal jos 51 straipsnio 2 dalį Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungai suteiktų įgaliojimų ribų, nesukuria Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų.

15. Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Chartija užtikrinamos pagrindinės teisės turi būti taikomos visose situacijose, kurios reglamentuojos pagal Sąjungos teisę, bet neperžengiant tokių situacijų ribos [3]. Taigi šių teisių turi būti paisoma, kai nacionalinės teisės aktai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį [4]. Tokiu atveju Teisingumo Teismas, gavęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą, turi pateikti visas aiškinimo gaires tam, kad nacionalinis teismas galėtų įvertinti šių teisės aktų atitiktį pagrindinėms teisėms, kurių laikymąsi jis turi užtikrinti [5].

16. Kaip pažymėjo generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe savo išvadoje byloje *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* [6], pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją atvejai, kuriais valstybės narės yra saistomos pagrindinių teisių, pripažintų ES teisės sistemoje, paprastai gali būti skirstomi bent jau į dvi kategorijas.

[3] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 26 punktas).

[4] Žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[5] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 26 punktas).

[6] C-235/17, EU:C:2018:971, 71 ir paskesni punktai.

17. Pirma, šios pagrindinės teisės yra privalomos valstybėms narėms, kai jos *įgyvendina* Sąjungos teisės normas, nesvarbu, ar jos įtvirtintos Sutartyje [7], reglamentuose [8], direktyvose [9], pamatiniuose sprendimuose [10], ar net teisės aktuose, kurių teisinis pagrindas yra Sąjungos reglamentai ir kurie yra sudėtinė jų dalis [11].

18. Antra, Sąjungos teisinėje sistemoje pripažintos pagrindinės teisės taikomos, kai valstybė narė nacionalinės teisės aktu *nukrypsta* nuo Sąjungos teisės ir, siekdama apginti šiuos teisės aktus, remiasi šioje teisėje pripažintu pateisinimu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, remdamasis tuo, kas jau buvo nurodyta Sprendime *ERT* [12] prieš įsigaliojant Chartijai, nurodė, kad „Sąjungos teisės įgyvendinimu“, kaip tai suprantama pagal jos 51 straipsnio 1 dalį, laikoma ir tai, kad valstybė narė, siekdama pateisinti kliūtį Sutartyje garantuojamai pagrindinei laisvei, remiasi šioje teisėje numatytomis išimtimis, net jei nagrinėjamu teisės aktu savaime nesiekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatos [13].

19. Vis dėlto ši dichotomija neaprėpia visų situacijų, kurioms taikoma Chartija. Tai jau matyti iš 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson* [14]. Tame sprendime nagrinėjamos nacionalinės priemonės, kuriose buvo numatytas papildomų mokesčių nustatymas ir baudžiamojo proceso, kuriuo siekiama nubausti už sukčiavimą PVM, inicijavimas, tiksliai nepriskiriamos nė prie vienos iš minėtų kategorijų. Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad šios priemonės yra Sąjungos teisės įgyvendinimas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, pabrėždamas, kad jomis buvo siekiama nubausti už Europos Sąjungos direktyvų dėl PVM nuostatų pažeidimus ir taip įgyvendinti Sutartyje valstybėms narėms nustatytą pareigą veiksmingai bausti už Europos Sąjungos finansiniams interesams kenkiantį elgesį.

20. Taigi situacijų, kurios patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį ir tampa pagrindu taikyti Chartiją, spektras yra platesnis ir nėra aiškiai ar išsamiai apibrėžtas. Jis apskritai apima visas situacijas, kai Sąjungos teisėje nustatomos konkrečios pareigos valstybėms narėms arba kai taikoma Sąjungos teisės nuostata. Kriterijai, pagal kuriuos konkrečiai vertinama, ar yra susiklosčiusi „Sąjungos teisės įgyvendinimo“ situacija, kaip apibrėžta Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje, taip pat nėra griežtai nustatyti. Teisingumo Teismas nurodė, kad šiuo tikslu reikia, be kita ko, patikrinti, ar nagrinėjama nacionaline priemone „siekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatą, taip pat šių teisės aktų pobūdį ir tai, ar jais siekiama kitų tikslų nei tie, kurie nustatyti Sąjungos teisėje, net jeigu jie šiai teisei gali daryti netiesioginį poveikį, taip pat – ar egzistuoja konkretūs Sąjungos teisės aktai šioje srityje arba aktai, galintys jai daryti poveikį“ [15]. Nepaisant tokio kintamumo, vertinimo tikslas yra aiškus – užtikrinti Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių

7 Žr. 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *M.A.S. ir M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936).

8 Žr. 1994 m. kovo 24 d. Sprendimą *Bostock* (C-2/92, EU:C:1994:116).

9 Žr. 2003 m. liepos 10 d. Sprendimą *Booker Aquaculture ir Hydro Seafood* (C-20/00 ir C-64/00, EU:C:2003:397).

10 Žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimą *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

11 Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346).

12 Žr. 1991 m. birželio 18 d. Sprendimą ERT (C-260/89, EU:C:1991:254).

13 Šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 65 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Toje byloje buvo nagrinėjamas ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuriame Komisija pirmą kartą paprašė Teisingumo Teismo konstatuoti, kad atitinkama valstybė narė savarankiškai pažeidė Chartijos nuostatą. Ginčijamais Vengrijos teisės aktais buvo apribotas laisvas kapitalo judėjimas, o Vengrija, siekdama pateisinti šį apribojimą, rėmėsi privalomais viešojo intereso pagrindais ir pagrindais, numatytais SESV 65 straipsnyje. Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokiomis aplinkybėmis šio teisės akto suderinamumas su Sąjungos teise turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant *tiek į Sutartyje* ir Teisingumo Teismo jurisprudencijoje *numatytas išimtis, tiek į Chartijoje garantuojamas pagrindines teises*, todėl jis ėmėsi kartu nagrinėti Komisijos pateiktus atskiruosius skundus. Atkreipiu dėmesį, kad generalinis advokatas Saugmandsgaard Øe savo išvadoje toje byloje (C-235/17, EU:C:2018:971) siūlė Teisingumo Teismui atmesti Komisijos skundą, savarankiškai pagrįstą Chartija.

14 C-617/10, EU:C:2013:105 (toliau – Sprendimas *Åkerberg Fransson*).

15 Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 27 punktas).

taikymą visais atvejais, kai taikoma Sąjungos teisė. Kaip Teisingumo Teismas nurodė Sprendimo *Åkerberg Fransson* 21 punkte, iš tikrųjų „negali būti atvejų, kurie priskirtini Sąjungos teisei, tačiau netaikomos minėtos pagrindinės teisės“.

21. Neseniai priimtame 2020 m. spalio 6 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Aukštasis mokslas)*[16] Teisingumo Teismas, priimdamas sprendimą didžiojoje kolegijoje, papildė minėtą jurisprudenciją vienu svarbiu aspektu. Byla, kurioje priimtas tas sprendimas, buvo susijusi su pažeidimo procedūra, kurioje Komisija kaltino Vengriją Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis (*General Agreement on Trade in Services*, toliau – GATS)[17] XVII straipsnio pažeidimu, šios valstybės narės įsipareigojimų pagal Direktyvos 2006/123[18] 16 straipsnį pažeidimu, taip pat atskiru ir savarankišku Chartijos 13 straipsnio, 14 straipsnio 3 dalies ir 16 straipsnio, susijusių su akademine laisve, laisve steigti švietimo įstaigas ir laisve užsiimti verslu, pažeidimu[19].

22. Tame sprendime Teisingumo Teismas pirmiausia priminė savo suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią Europos Sąjungos sudarytas tarptautinis susitarimas nuo jo įsigaliojimo momento yra sudėtinė Sąjungos teisės sistemos dalis[20]. Po to jis nurodė, kad GATS, kiek šis buvo įtrauktas į Sąjungos pasirašytą ir vėliau, 1994 m. gruodžio 22 d., jos patvirtintą PPO steigimo sutartį[21], yra Sąjungos teisės dalis[22]. Po to 213 punkte jis padarė išvadą, kad „tais atvejais, kai valstybės narės vykdo iš šio susitarimo kylančius įsipareigojimus <…>, jos turi būti laikomos įgyvendinančiomis Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį“.

23. Nors Teisingumo Teismas nenurodė jokio precedento, iš to sprendimo sistematikos matyti, kad minėta išvada grindžiama jos 19 ir 20 punktuose[23] nurodyta logika. Pagal šią logiką Chartijoje garantuojamų pagrindinių teisių taikymas yra pateisinamas tokiu atveju, koks nurodytas Sprendimo *Komisija / Vengrija* 213 punkte, nes, įgyvendindamos tarptautinius Sąjungos įsipareigojimus šalies viduje pagal turimą reguliavimo kompetenciją, valstybės narės vykdo įsipareigojimą Sąjungai, įgyvendindamos taisykles, kurios yra neatskiriama Sąjungos teisės dalis, todėl pripažįstant Chartiją taikytina užtikrinama, kad jos, veikdamos kaip Sąjungos „atstovės“, nepažeis Sąjungos pagrindinių teisių[24]. Antra, valstybių narių pareiga įgyvendinti Sąjungos sudarytus susitarimus kyla iš Sutarties, kurios SESV 216 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad tokie susitarimai valstybėms narėms yra privalomi.

16 C-66/18, EU:C:2020:792 (toliau – Sprendimas *Komisija / Vengrija*).

17 GATS yra išdėstytas Marakeše pasirašytos ir 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80) patvirtintos Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties (toliau – PPO steigimo sutartis) 1B priede.

18 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36).

19 Komisijos ginčijamuose nacionalinės teisės aktuose užsienio švietimo įstaigoms, įsteigtoms už Europos ekonominės erdvės (EEE) ribų, kaip sąlyga, kad jos galėtų teikti mokymo paslaugas Vengrijoje, buvo nustatytas reikalavimas, kad būtų sudaryta tarptautinė sutartis tarp šios valstybės narės ir kilmės valstybės, bei pareiga teikti aukštojo mokslo paslaugas savo kilmės šalyje.

20 Žr. Sprendimo *Komisija / Vengrija* 69 punktą.

21 Žr. Sprendimą 94/800. PPO susitarimas įsigaliojo 1995 m. sausio 1 d.

22 Žr. Sprendimo *Komisija / Vengrija* 70 ir 71 punktus.

23 Žr. šios išvados 19 punktą. Iš tikrųjų jurisprudencija, kylanti iš Sprendimo *ERT*, priskiriamo antrajai iš šių kategorijų (žr. šios išvados 20 punktą), yra aiškiai nurodyta Sprendimo *Komisija / Vengrija* 214 punkte, siekiant pateisinti atskirą pagrindą šioje byloje taikyti Chartijoje garantuojamas pagrindines teises.

24 Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Komisija / Vengrija (Aukštasis mokslas)* (C-66/18, EU:C:2020:172, 128 punktas).

24. Taigi Sprendimo *Komisija / Vengrija* 213 punkte Teisingumo Teismo padarytos išvados taikymo pagal analogiją galimybės yra itin plačios ir peržengia toje byloje nagrinėto atvejo ribas. Iš tikrųjų nemanau, kad iš bylos, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, konteksto ir ypač iš to, kad ji buvo susijusi su pareigos, kylančios iš Sąjungos sudaryto susitarimo, pažeidimu, galima konstatuoti, jog Teisingumo Teismas siekė, kad ta išvada būtų taikoma tik tais atvejais, kai nagrinėjama nacionalinė priemonė gali sukelti abejonių dėl Sąjungos tarptautinės atsakomybės. Mano nuomone, tiek šio punkto formuluotė, tiek prielaidos, iš kurių kildinamas Chartijos taikymas šioje byloje, t. y. GATS įtraukimas į Sąjungos teisę, tiek pirmiau minėta logika, kuria grindžiamas šis taikymas, prieštarauja tokiam siauram aiškinimui.

25. Šiuo klausimu noriu pažymėti, kad argumentai, panašūs į tą, kurį Teisingumo Teismas pateikė Sprendime *Komisija / Vengrija*, tą kartą siekdamas pagrįsti bendrųjų Sąjungos teisės principų taikymą, išdėstyti ir 2022 m. vasario 24 d. Sprendime *Agenzia delle dogane e dei monopoli ir Ministero dell'Economia e delle Finanze*[25]. Byloje, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kėlė klausimą, ar proporcingi yra nacionalinės teisės aktai, kuriuose tabako gaminių pardavimo nepilnamečiams atveju buvo numatytas administracinės baudos ir papildomos administracinės nuobaudos – kurią sudarė laikinas licencijos perparduoti tabako gaminius sustabdymas – kumuliavimas. Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad Sąjungos teisės nuostatos, kurių išaiškinimo prašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, netaikytinos pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai[26]. Vėliau, remdamasis Sprendimo *Komisija /Vengrija* 69 punktu ir jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos sudarytas tarptautinis susitarimas nuo jo įsigaliojimo dienos yra neatskiriama Sąjungos teisės dalis, jis nusprendė, kad nacionalinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata turi būti vertinama atsižvelgiant į 2003 m. gegužės 21 d. Ženevoje pasirašytos Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) Tabako kontrolės pagrindų konvencijos (angl. *WHO Framework Convention on Tobacco Control*; toliau – TKPK)[27] 16 straipsnį ir visų pirma jo 1 dalį, pagal kurią kiekviena šios pagrindų konvencijos Šalis patvirtina ir įgyvendina „įstatymines, vykdomąsias, administracines ir kitokias priemones, kad uždraustų parduoti tabako gaminius nepilnamečiams, dar nesulaukusiems vidaus teisėje ar nacionaliniuose įstatymuose nustatyto amžiaus arba aštuoniolikos metų“. Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, jog „kadangi TKPK yra sudedamoji Sąjungos teisės dalis, ją įgyvendinant turi būti laikomasi proporcingumo principo, kuris yra bendrasis Sąjungos teisės principas“[28]. Kitaip tariant, Teismas pripažino, kad valstybių narių įsipareigojimų, prisiimtų pagal šią pagrindų konvenciją, įgyvendinimas yra „Sąjungos teisės taikymo“ atvejis, kai reikia taikyti bendruosius šios teisės principus.

26. Būtent atsižvelgiant į minėtus principus reikia įvertinti Chartijos taikymą pagrindinėje byloje nagrinėjamoje situacijoje.

[25] C-452/20, EU:C:2022:111 (toliau – Sprendimas *Agenzia delle dogane e dei monopoli ir Ministero dell'Economia e delle Finanze*).

[26] Tai buvo ESS 5 straipsnis ir 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB (OL L 127, 2014, p. 1, ir klaidų ištaisymas OL L 150, 2015, p. 24) 23 straipsnio 3 dalis. Aptardamas šią direktyvą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ja nebuvo suderinti tų tabako gaminių pardavimo aspektai, susiję su tokių gaminių pardavimu nepilnamečiams (žr. 24–27 punktus).

[27] Žr. Sprendimo *Agenzia delle dogane e dei monopoli ir Ministero dell'Economia e delle Finanze* 19–32 punktus. TKPK Sąjungos vardu buvo patvirtinta 2004 m. birželio 2 d. Tarybos sprendimu 2004/513/EB dėl PSO tabako kontrolės pagrindų konvencijos sudarymo (OL L 213, 2004, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208).

[28] Žr. Sprendimo *Agenzia delle dogane e dei monopoli ir Ministero dell'Economia e delle Finanze* 33 punktą.

2. Dėl Chartijos taikymo pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, kaip turi būti aiškinamas Chartijos 49 straipsnis, siekiant įvertinti, ar Bulgarijos teisėje įtvirtintos nuostatos, kuriomis baudžiama už įregistruoto prekių ženklo pažeidimą, atitinka šią nuostatą. Šis teismas remiasi prielaida, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, nes NK 172b straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti pažeidimai ir ZMGO bei 2016 m. ZMGO numatyti administraciniai nusižengimai taikomi „Sąjungos teisės reglamentuojamiems teisiniams santykiams“.

28. PPO steigimo sutarties 1C priede pateikta Sutartimi dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS sutartis), be kita ko, siekiama tikslo nustatyti minimalius daugiašalius standartus, kad būtų galima kovoti su klastojimu, ir faktiškai suderinti priemones ir procedūras, kuriomis užtikrinamas intelektinės nuosavybės teisių laikymasis [29]. Jos 61 straipsnyje nurodyta, kad „[v]alstybės narės numato, jog bent tyčinio prekės ženklo suklastojimo <…> atvejais turi būti taikomas baudžiamasis procesas ir bausmės. Galimas žalos atlyginimo priemones sudaro laisvės atėmimas ir (ar) piniginės baudos, pakankamos, kad atgrasintų nuo pažeidinėjimo, ir atitinkančios bausmes, skiriamas už panašaus sunkumo nusikaltimus. Atitinkamais atvejais galimas žalos atlyginimo priemones taip pat sudaro neteisėtų prekių <…>, kurių naudojimas vyravo darant pažeidimą <…>, areštas, konfiskavimas bei sunaikinimas <…>“. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šia sutartimi nesirėmė, joje yra nustatyti konkretūs įsipareigojimai, susiję su baudžiamosiomis bylomis ir bausmėmis. Nors konkretus bausmių lygmuo joje nenurodytas, pagal ją vis dėlto reikalaujama nustatyti tam tikrų rūšių sankcijas. Direktyvos 2004/48 28 konstatuojamojoje dalyje esanti nuoroda, kad pagal baudžiamąją teisę skiriamos sankcijos yra „priemonė, užtikrinanti intelektinės nuosavybės teisių gynimą“, turi būti laikoma netiesiogine nuoroda į šiuos įsipareigojimus, kuriems ši direktyva vis dėlto aiškiai neturi poveikio [30].

29. Teisingumo Teismas jau seniai pripažino, kad TRIPS sutartis, kaip ir GATS, yra sudėtinė Europos Sąjungos teisinės sistemos dalis [31], todėl yra taikoma jos sistemoje, nors jos nuostatos neturi tiesioginio poveikio ir negali sukurti asmenims teisių, kuriomis jie galėtų tiesiogiai remtis teismuose pagal Europos Sąjungos teisę [32]. Be to, ji patenka į SESV 207 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „intelektinės nuosavybės komerciniai aspektai“, todėl nuo SESV įsigaliojimo yra priskirta prie Sąjungos išimtinės išorinės kompetencijos bendros prekybos politikos klausimais srities [33].

30. Pagal analogiją taikant Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija / Vengrija* 213 punkte pateiktą argumentaciją, darytina išvada, kad kai valstybės narės vykdo savo įsipareigojimus pagal TRIPS sutartį, įskaitant įsipareigojimus, kylančius iš šios sutarties 61 straipsnio, jos įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Tiek, kiek NK 172b straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytomis nusikalstamomis veikomis įgyvendinami iš TRIPS sutarties 61 straipsnio kylantys įsipareigojimai, Chartija turėtų būti taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai.

[29] Šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimą *Daiichi Sankyo Co. Lt ir Sanofi-Aventis Deutschland* (C-414/11, EU:C:2013:520, 58 punktas).

[30] Žr. 2 straipsnio 3 dalies b punktą.

[31] Žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *SCF Consorzio Fonografici* (C-135/10, EU:C:2012:140, 39 ir 40 punktai). Taip pat žr. 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 39 punktas).

[32] Žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *SCF Consorzio Fonografici* (C-135/10, EU:C:2012:140, 46 punktas).

[33] Žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimą *Daiichi Sankyo Co. Lt ir Sanofi-Aventis Deutschland* (C-414/11, EU:C:2013:520, 45–60 punktai).

31. Priešingai nei mano Austrijos vyriausybė, tokiai išvadai neprieštarauja tai, kad Sutarčių rengėjai suteikė Sąjungai tik ribotą kompetenciją baudžiamosiose bylose [34], ir kad dėl to baudžiamosios teisės aktai iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai [35].

32. Iš šios jurisprudencijos matyti, kad tokia valstybių narių kompetencija turi būti įgyvendinama laikantis ne tik Sąjungos teisėje garantuojamų pagrindinių laisvių, bet ir visos Sąjungos teisės, ypač pirminės teisės [36]. Todėl net ir veikdamos savo kompetencijai priklausančiose srityse valstybės narės privalo vykdyti Sąjungos teisėje nustatytas pareigas [37]. Antra, Teisingumo Teismas jau seniai nusprendė, kad vien tai, jog iš esmės baudžiamosios teisės aktai, kaip ir baudžiamojo proceso taisyklės, nepriklauso Sąjungos kompetencijai [38], netrukdo Sąjungos teisės aktų leidėjui imtis priemonių, susijusių su valstybių narių baudžiamąja teise, kai kompetentingų nacionalinių institucijų veiksmingų, proporcingų ir atgrasančių baudžiamųjų sankcijų taikymas yra būtina priemonė siekiant užtikrinti visišką Sąjungos politikos veiksmingumą arba tinkamą vidaus rinkos veikimą [39]. Ši kompetencija dabar aiškiai nustatyta SESV 83 straipsnio 2 dalyje. Iš to matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas yra kompetentingas šioje nuostatoje numatytomis sąlygomis priimti baudžiamosios teisės srities suderinimo priemones, būtinas siekiant užtikrinti visišką joje nustatytų intelektinės nuosavybės apsaugos, kuri yra įtvirtinta tos pačios Chartijos 17 straipsnio 2 dalyje, taisyklių veiksmingumą. Taigi TRIPS sutarties 61 straipsnyje nustatytais valstybių narių įsipareigojimais numatyti, kokios baudžiamosios bylos turi būti inicijuojamos ir kokios sankcijos turi būti taikomos tyčinio prekės ženklo suklastojimo atvejais, SESV 83 straipsnio 2 dalyje numatyta kompetencija nepažeidžiama.

33. Žinoma, kaip pabrėžė Austrijos vyriausybė, pagal SESV 4 straipsnio 2 dalies j punktą ši kompetencija yra bendra su valstybių narių kompetencija, kuria pagal SESV 2 straipsnio 2 dalį valstybės narės naudojasi „tiek, kiek Sąjunga nusprendė nesinaudoti savo kompetencija“. Tačiau Sąjunga nepriėmė suderinimo taisyklių dėl sankcijų ir baudžiamojo persekiojimo už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimą [40]. Kaip pažymėjo ir Austrijos Vyriausybė, Teisingumo Teismas patikslino, jog tik dėl aplinkybės, kad nacionalinė priemonė susijusi su sritimi, kurioje Sąjunga turi kompetenciją, ta priemonė negali patekti į Sąjungos teisės taikymo sritį, vadinasi, Chartija negali būti jai taikoma [41]. Galiausiai, iš suformuotos jurisprudencijos, pradedant 1982 m. spalio 26 d. sprendimu *Kupferberg*, kuriuo taip pat remiasi Austrijos vyriausybė, matyti, kad priemonės, būtinos Sąjungos sudaryto susitarimo nuostatoms įgyvendinti, turi būti priimamos remiantis dabartine Sąjungos teisės padėtimi susitarime numatytose srityse, kartais pastarosios institucijų, kartais valstybių narių [42].

[34] Žr. 2019 m. vasario 26 d. Sprendimą *Rimšēvičs ir ECB / Latvija* (C-202/18 ir C-238/18, EU:C:2019:139, 57 punktas).

[35] Žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft Berlin ir kt.* (C-398/19, EU:C:2020:1032, 65 punktas).

[36] Žr. 2019 m. vasario 26 d. Sprendimą *Rimšēvičs ir ECB / Latvija* (C-202/18 ir C-238/18, EU:C:2019:139, 57 punktas).

[37] Šiuo klausimu žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *RS (Konstitucinio teismo sprendimų poveikis)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[38] Žr. 1981 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Casati*, 203/80, Rink. p. 2595, 27 punktą ir 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Lemmens*, C-226/97, Rink. p. I-3711, 19 punktą.

[39] Šiuo klausimu žr. 2005 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Komisija / Taryba* (C-176/03, EU:C:2005:542, 48 punktą), nors 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo Komisija / Taryba (C-440/05, EU:C:2007:625, 70 punktas) Teisingumo Teismas atmetė galimybę, kad Europos bendrija gali turėti kompetenciją nustatyti taikytinų baudžiamųjų sankcijų rūšį ir dydį.

[40] Primenu, kad 2005 m. liepos 12 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl baudžiamųjų priemonių siekiant užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą (COM(2005) 276 *final*), iš dalies pakeistą 2006 m. balandžio 26 d. (COM(2006) 168 *final*, toliau – iš dalies pakeistas pasiūlymas dėl direktyvos). Šis pasiūlymas, kuris iš pradžių buvo grindžiamas EB 95 straipsniu, o įsigaliojus Lisabonos sutarčiai – SESV 83 straipsnio 2 dalimi, 2010 m. buvo atšauktas (OL C 252, 2010, p. 7).

[41] Žr. 2021 m. spalio 14 d. Sprendimą *INSS (Našlės pensija, pagrįsta sugyventinių santykiais more uxorio)* (C-244/20, nepaskelbtas Rink., EU:C:2021:854, 61 punktas).

[42] Žr. 1982 m. spalio 26 d. Sprendimą *Kupferberg* (104/81, EU:C:1982:362, 12 punktas, toliau – Sprendimas *Kupferberg*).

34. Vis dėlto nors Sąjunga turi atvirą galimybę priimti teisės aktus, pirma, intelektinės nuosavybės teisių srityje, pasinaudodama vidaus rinkos srityje turima kompetencija, laikydamasi TRIPS sutartyje įtvirtintų intelektinės nuosavybės teisių egzistavimo, apimties ir naudojimosi jomis standartų [43], ir, antra, baudžiamosios teisės srityje pagal SESV 83 straipsnio 2 dalį, siekdama užtikrinti šių teisių apsaugos taisyklių veiksmingumą, šiuo susitarimu pasiektas pasaulinis intelektinės nuosavybės apsaugos suderinimas [44], be kita ko, kovos su klastojimu srityje, iš esmės yra privalomas kiekvienai PPO narei ir įtrauktas į Sąjungos teisės sistemą nepriklausomai nuo vidaus derinimo teisės aktų, todėl pagal šiuos susitarimus prisiimtų įsipareigojimų įgyvendinimas, net jei jį vykdo valstybės narės, naudodamosi savo kompetencija, patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

35. Vis dėlto jau tame pačiame Sprendime *Kupferberg* Teisingumo Teismas nurodė, kad „užtikrindamos įsipareigojimų, kylančių iš Bendrijos institucijų sudaryto susitarimo, laikymąsi, valstybės narės vykdo pareigą ne tik atitinkamai trečiajai šaliai, bet visų pirma Bendrijai, kuri prisiėmė atsakomybę už tinkamą susitarimo vykdymą“, pabrėždamas, kad nagrinėjamos sutarčių nuostatos yra „Bendrijos teisės dalis“ [45]. Sprendimo *Komisija / Vengrija* 213 punkte, atrodo, tokia jurisprudencija plėtojama toliau, nes nors jame neabejotinai pateiktas platus Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sąvokos „Sąjungos teisės įgyvendinimas“ išaiškinimas, vis dėlto neperžengtos šioje nuostatoje nustatytos ribos. Todėl nemanau, kad minėtame punkte pateikto šios sąvokos išaiškinimo apimtis galėtų būti apribota, kaip siūlo Austrijos vyriausybė, jį taikant tik tais atvejais, kai kalbama apie sutarčių nuostatų, priskirtų jau įgyvendintai Sąjungos kompetencijai, įgyvendinimą [46].

36. Be to, primenu, kad, pirma, Sprendime *Komisija / Vengrija* į argumentą, kad Sąjunga neturi kompetencijos aukštojo mokslo srityje, Teisingumo Teismas atsakė, jog kadangi pagal GATS prisiimti įsipareigojimai priskirtini prie bendros prekybos politikos, nepaisant to, kad valstybės narės turi plačią kompetenciją švietimo srityje, minėti įsipareigojimai, įskaitant su prekybos privačiomis švietimo paslaugomis liberalizavimu susijusius įsipareigojimus, priklauso išimtinei Sąjungos kompetencijai [47]. Be to, primenu, kad Sprendime *Agenzia delle dogane e dei monopoli ir Ministero dell'Economia e delle Finanze* nurodyta, jog atitinkamai valstybei narei įgyvendinant TKPK, bendrieji Sąjungos teisės principai taikomi net ir nesant Sąjungos lygmeniu suderintų teisės aktų ne tik dėl taikytinų sankcijų, bet ir dėl pažeistų materialinės teisės normų [48]. Šiuo klausimu taip pat svarbu pažymėti, kad, skirtingai nei byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas, baudžiamosios bylos prieš G. ST. T. ir šioje byloje nagrinėjamų sankcijų paskirtis – užkardyti įregistruoto prekių ženklo suteikiamų išimtinių teisių, kurių taikymo sritis yra plačiai suderinta ir reguliuojama Sąjungos lygmeniu, pažeidimus [49].

37. Galiausiai, kalbant apie argumentą, Austrijos vyriausybės grindžiamą SESV 207 straipsnio 6 dalimi, pagal kurį „naudojimasis šiuo straipsniu suteiktais įgaliojimais bendros prekybos politikos srityje <…> nesudaro prielaidų valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų

[43] Žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimą *Daiichi Sankyo Co. Lt ir Sanofi-Aventis Deutschland* (C-414/11, EU:C:2013:520, 59 punktas).

[44] Šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimą *Daiichi Sankyo e Sanofi-Aventis Deutschland* (C-414/11, EU:C:2013:520, 58 punktas).

[45] Žr. Sprendimo *Kupferberg* 13 ir 14 punktus.

[46] Taip pat pažymiu, kad jei taip būtų, Chartija būtų taikoma dėl nuostatų, kurias Sąjunga priėmė pagal savo vidaus kompetenciją.

[47] Žr. *Sprendimo Komisija / Vengrija* 74 punktą. Remdamasi šiuo argumentu Vengrija teigė, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti ieškinį dėl aptariamų įsipareigojimų nevykdymo.

[48] Kaip matyti, šiame sprendime Teisingumo Teismas aiškiai pripažino, kad aspektai, susiję su tabako gaminių pardavimu nepilnamečiams, nėra suderinti.

[49] Žr. 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/2436 valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (nauja redakcija) (OL L 336, 2015, p. 1) ir 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/1001 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo (OL L 154, 2017, p. 1).

suderinimui, kai tokio suderinimo nereikalaujama Sutartyse“, pakanka pažymėti, pirma, kad nors SESV 166 straipsnio 4 dalyje aiškiai nustatytas draudimas derinti švietimo srities įstatymus ir kitus teisės aktus, tai nesutrukdė Teisingumo Teismui byloje *Komisija / Vengrija* nuspręsti, kad Chartija taikytina dėl minėto sprendimo 213 punkte nurodytų priežasčių, ir, antra, kad, kaip matėme, SESV 83 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatyta galimybė suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus baudžiamosios teisės srityje, siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos politikos įgyvendinimą [50].

38. Remdamasis pirmiau pateiktų argumentų visuma, manau, kad Chartija taikytina pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai, jei ir tiek, kiek pagrindinėje byloje inkriminuojamas elgesys ir jam taikomos sankcijos patenka į TRIPS sutarties 61 straipsnio taikymo sritį, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

B. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

39. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi Teisingumo Teismo, ar pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principą (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos ta pati veika gali būti pripažinta ir administraciniu nusižengimu, ir baudžiamuoju nusižengimu, aiškiai nenubrėžiant vienos ir kitos veikos ribų, vadinasi, nesuteikiant suinteresuotiems asmenims galimybės numatyti tokios veikos pasekmes.

40. Remiantis suformuota jurisprudencija, pagal nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principą baudžiamojo įstatymo nuostatos privalo atitikti tam tikrus prieinamumo ir nuspėjamumo reikalavimus, kiek tai susiję su nusikalstamos veikos apibrėžtimi ir bausmės nustatymu [51]. Šis principas taip pat taikomas administracinių ir baudžiamųjų bylų bei bausmių bendrinimui, todėl tų pačių reikalavimų turi būti laikomasi ir nuostatų, pagal kurias leidžiama bausti du kartus, atveju [52]. Nors pagal nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principą reikalaujama, kad įstatyme būtų aiškiai apibrėžti nusikaltimai ir už juos taikomos bausmės, ši sąlyga įvykdoma, kai teisės subjektas iš atitinkamos nuostatos teksto ir prireikus teismų taikyto šios nuostatos išaiškinimo gali žinoti, dėl kokių veiksmų ar neveikimo kyla jo baudžiamoji atsakomybė [53]. Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principas negali būti aiškinamas kaip draudžiantis laipsnišką teismo atliekamą baudžiamosios atsakomybės taisyklių aiškinimą kiekvienoje konkrečioje byloje, su sąlyga, kad nusikalstamos veikos padarymo metu rezultatas būtų pagrįstai numatomas, atsižvelgiant, be kita ko, į tuo metu jurisprudencijoje, susijusioje su nagrinėjama teisės nuostata, pateiktą išaiškinimą [54].

41. Iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad G. ST. T buvo kaltinama tik NK 172b straipsnio 2 dalyje nurodyta nusikalstama veika. Kaip pabrėžia pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, „didelės žalos“ buvimas yra vienas iš šios nusikalstamos veikos sudėties požymių ir padeda atskirti ją nuo ZMGO 127 straipsnio 1 dalyje nurodyto administracinio nusižengimo.

[50] Šiuo klausimu taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Komisija / Taryba* (C-137/12, EU:C:2013:441, 66 ir 67 punktai).

[51] Žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimą *JI* (C-634/18, EU:C:2020:455, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[52] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BV* (C-570/20, EU:C:2022:348, 37 punktas).

[53] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BV* (C-570/20, EU:C:2022:348, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[54] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BV* (C-570/20, EU:C:2022:348, 41 punktas).

42. Iš tos nutarties taip pat matyti, kad 2013 m. priimtame aiškinamajame nuosprendyje [55] *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) patvirtino žalos, patirtos dėl 172b straipsnyje numatyto baudžiamojo nusižengimo, apskaičiavimo algoritmą, kurio suderinamumą su Direktyva 2004/48 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ginčija pirmaisiais dviem prejudiciniais klausimais, be kita ko, prašydamas pateikti praktines gaires, kaip teisingai kvalifikuoti NK 172b straipsnyje numatytą baudžiamąjį nusižengimą ir atriboti šią veiką nuo administracinių nusižengimų.

43. Iš šios išvados 42 punkte nurodytos jurisprudencijos matyti, kad, pirma, laipsniškas baudžiamąją atsakomybę reglamentuojančių normų patikslinimas jurisprudencijos išaiškinimuose pats savaime nėra nesuderinamas su nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principu ir, antra, kad vien aplinkybė, jog tikslus administracinio nusižengimo ir baudžiamojo nusižengimo atskyrimas, kaip ir galimas nustatytų bausmių bendrinimas, priklauso nuo tam tikros bendrosios sąvokos išaiškinimo, kuriam atlikti reikalingas išsamus nacionalinio teismo įvertinimas [56], savaime negali sukelti abejonių dėl nacionalinės teisės aktų aiškumo ir tikslumo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar, nepaisant minėto *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas) aiškinamojo nuosprendžio, vis dar yra neaiškumų dėl ZMGO 127 straipsnyje numatyto administracinio nusižengimo ir NK 172b straipsnyje numatyto baudžiamojo nusižengimo sudėties, dėl kurių negalima numatyti iš šio straipsnio kylančios baudžiamosios atsakomybės apimties.

44. Taigi, mano manymu, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad kai pagal valstybės narės teisės aktus už įregistruoto prekių ženklo pažeidimą taikomos administracinės ir baudžiamosios sankcijos, pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalį reikalaujama aiškiai apibrėžti baudžiamosios atsakomybės ribas. Pagal šį principą nedraudžiama, kad konkreti klastojimo nusikalstamos veikos sudėties požymių, kuriais ji skiriasi nuo administracinio nusižengimo, apimtis būtų patikslinta jurisprudencijos išaiškinimu, jeigu juo remdamiesi suinteresuotieji asmenys gali tiksliai sužinoti, kokie veiksmai ir neveikimas užtraukia jų baudžiamąją atsakomybę.

C. Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo

45. Ketvirtuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar NK 172b straipsnio 2 dalyje numatytos bausmės, t. y. laisvės atėmimas nuo penkerių iki aštuonerių metų ir bauda nuo 5 000 iki 8 000 BGN, atitinka Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą proporcingumo principą. Pasak šio teismo, laisvės atėmimo bausmė, ypač minimali bausmė, yra „išskirtinai griežta“, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad nusikalstama veika pasireiškė tik siūlymu parduoti nagrinėjamas prekes. Jis taip pat nurodo, kad, atsižvelgiant į bausmės griežtumą, teismo galimybė ją sumažinti arba atidėti jos vykdymą yra labai ribota. Galiausiai jis pabrėžia, kad tiek laisvės atėmimo bausmės bendrinimas su didele bauda, tiek papildoma priemonė – prekių, kurios yra nusižengimo objektas, konfiskavimas ir sunaikinimas – prisideda prie paskirtos bendros bausmės sugriežtinimo.

46. Šiuo klausimu primintina, kad remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, nesuderinus Sąjungos teisės aktų dėl sankcijų, valstybės narės turi teisę pasirinkti, kaip jos pačios mano, tinkamas sankcijas. Vis dėlto savo kompetenciją jos turi įgyvendinti laikydamosi Sąjungos teisės ir jos bendrųjų principų, taigi ir proporcingumo principo [57]. TRIPS sutarties 61 straipsnyje

[55] 2013 m. gegužės 31 d. nuosprendis byloje Nr. 1/2013.

[56] Šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimą *Garlsson Real Estate ir kt.* (C-537/16, EU:C:2018:193, 52 ir 53 punktai).

[57] Žr. 2021 m. vasario 11 d. Sprendimą *K. M. (Laivo kapitonui skirtos sankcijos)* (C-77/20, EU:C:2021:112, 36 punktas).

tik numatyta PPO narių pareiga taikyti baudžiamąsias sankcijas už tam tikrus intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus ir nurodyta, kad galimos priemonės yra „laisvės atėmimas ir (ar) piniginės baudos, pakankamos, kad atgrasintų nuo pažeidinėjimo, ir atitinkančios bausmes, skiriamas už panašaus sunkumo nusikaltimus“. Be to, kaip jau minėjau, šioje srityje ES lygmeniu nebuvo atliktas joks suderinimas. Vadinasi, valstybės narės šiuo klausimu turi plačią diskreciją, visų pirma dėl taikomų sankcijų dydžio, kuri leidžia joms būtent nacionaliniu lygmeniu įvertinti pažeidimo sunkumą ir atitinkamai pritaikyti sankcijas.

47. Taip pat primenu, kad suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, jog pagal Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje nustatytą bausmių proporcingumo principą reikia, kad nustatytų sankcijų griežtumas atitiktų pažeidimų, už kuriuos jos skiriamos, sunkumą, visų pirma užtikrinant realų atgrasomąjį poveikį, ir neviršytų to, kas būtina nagrinėjamais teisės aktais teisėtai siekiamiems tikslams įgyvendinti [58]. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, jog pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad nustatant sankciją būtų atsižvelgta į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes [59]. Galiausiai nacionalinis teismas, kuris vienintelis yra kompetentingas vertinti faktines aplinkybes ir aiškinti nacionalinę teisę, turi nuspręsti, ar jo nagrinėjamoje byloje šie reikalavimai yra įvykdyti.

48. Nagrinėjamu atveju, visų pirma kalbant apie nusikaltimo pobūdį ir sunkumą, iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad NK 172b straipsniu siekiama nubausti, be kita ko, už tyčinį prekių ženklo suklastojimą, t. y. už tam tikro sunkumo veiką, už kurią pagal TRIPS sutarties 61 straipsnį turi būti baudžiama pagal baudžiamąją teisę ir taip, kad būtų užtikrintas pakankamas atgrasomasis poveikis. Klastojimas yra nuolat plintantis reiškinys, jau prieš kurį laiką įgavęs tarptautinį mastą, kuris sukelia rimtą grėsmę įmonėms ir valstybių nacionalinei ekonomikai, didelius socialinius padarinius ir vartotojų apsaugos srities problemų, visų pirma, kai kyla pavojus visuomenės sveikatai ir saugumui. Be to, panašu, kad šis reiškinys vis dažniau siejamas su organizuotu nusikalstamumu [60].

49. Pirma, kalbant apie NK 172b straipsnio 2 dalyje numatytą laisvės atėmimo bausmę, pažymėtina, kad nustatytas laikotarpis yra labai ilgas, ypač atsižvelgiant į šios bausmės apatinę ribą, kuri yra penkeri metai [61], todėl kyla pagrįstų abejonių dėl jos proporcingumo, ypač kai ji taikoma tokiam veikimui, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kaip jį apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad NK 172b straipsnio antra dalis taikoma esant konkrečioms sunkinamosioms aplinkybėms, kurios, atrodo, yra susijusios, pirma, su recidyvu ar tęstinumu ir, antra, su padarytos žalos sunkumu. NK 172b straipsnio 1 dalyje už nesunkią nusikalstamą veiką iš tikrųjų numatyta mažesnė minimali bausmė – laisvės atėmimas trejiems metams. Kaip teisingai pabrėžia Komisija, vienas iš aspektų, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant baudžiamosios teisės akto proporcingumą, yra galimybė diferencijuoti bausmę atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą [62].

[58] Šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 14 d. Sprendimą *Landespolizeidirektion Steiermark (Lošimų automatai)* (C-231/20, EU:C:2021:845, 45 punktas).

[59] Žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Link Logistik N&N* (C-384/17, EU:C:2018:810, 45 punktas).

[60] Remdamasi šiais aspektais, Komisija savo iš dalies pakeistame direktyvos pasiūlyme pabrėžė, kad kova su klastojimu ir piratavimu yra labai svarbus Sąjungos tikslas.

[61] Palyginimui reikia pasakyti, kad iš dalies pakeistame direktyvos pasiūlyme buvo numatyta, jog už tą pačią nusikalstamą veiką, kai ji padaroma veikiant nusikalstamam susivienijimui arba sukeliant pavojų žmonių sveikatai ar saugumui, gali būti skiriama ne mažesnė kaip ketverių metų laisvės atėmimo bausmė.

[62] Žr. 2021 m. vasario 11 d. Sprendimą *K. M. (Laivo kapitonui skirtos sankcijos)* (C-77/20, EU:C:2021:112, 51 punktas). ir 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Chmielewski* (C-255/14, EU:C:2015:475, 26 punktas).

50. Nagrinėjamu atveju, jei, kaip minėta, iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamą veiką, t. y. siūlymą parduoti drabužius, pažymėtus prekių ženklais, panašiais į įregistruotus prekių ženklus, prokuroras laikė atitinkančia NK 172b straipsnio 2 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką, atsižvelgiant į dėl jos atsiradusios žalos sunkumą, Teisingumo Teismas neturi pakankamai duomenų, ypač susijusių su tikslia sąvokos „rimtos žalingos pasekmės“, kaip ji suprantama pagal NK 172b straipsnio 2 dalį, apimtimi tiek vertinant abstrakčiai, tiek atsižvelgiant į konkretų atvejį, kad suteiktų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui vertinimo kriterijus, papildančius jau nurodytuosius. Šis teismas, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes, į kurias gali būti atsižvelgta pagal nacionalinę teisę, bet kuriuo atveju turi atlikti konkretų taikytinos laisvės atėmimo bausmės proporcingumo inkriminuojamai veikai ir jos pasekmėms tyrimą ir prireikus pritaikyti šios bausmės dydį prie konkrečių bylos aplinkybių, kiek tai įmanoma pagal jam suteiktą diskreciją, įskaitant galimą įgaliojimą perkvalifikuoti faktines aplinkybes, dėl kurių G. ST. T. yra patraukta atsakomybėn, iš nusikalstamos veikos, kaip ji suprantama pagal NK 172b straipsnio 2 dalį, į nusikalstamą veiką, kaip ji suprantama pagal to straipsnio 1 dalį.

51. Antra, dėl pagal NK 172b straipsnio 2 dalį leidžiamo baudos ir laisvės atėmimo bausmės bendrinimo norėčiau priminti, kad Teisingumo Teismas jau turėjo progą išaiškinti, jog kumuliatyviam baudžiamojo pobūdžio sankcijų taikymui turi būti taikomos taisyklės, padedančios užtikrinti, kad visų skirtų sankcijų griežtumas atitiktų nagrinėjamo pažeidimo sunkumą, nes toks reikalavimas kyla ne tik iš Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje nustatyto bausmių proporcingumo principo, bet ir iš jos 52 straipsnio 1 dalies[63]. Teisingumo Teismas taip pat išaiškino, kad šis reikalavimas be išimčių taikomas visoms paskirtoms kumuliacinėms sankcijoms, taigi ir tokio paties pobūdžio sankcijų kumuliacijai, ir skirtingo pobūdžio sankcijų, kaip antai piniginių sankcijų ir laisvės atėmimo bausmių, kumuliacijai[64].

52. Taigi nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekdamas įvertinti konkretaus pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų taikymo proporcingumą, turi patikrinti, ar yra tinkamų taisyklių, užtikrinančių, kad numatytų sankcijų, įskaitant su pažeidimu susijusio turto konfiskavimą ir sunaikinimą, visumos griežtumas būtų pritaikytas prie to, kas griežtai būtina atsižvelgiant į padarytos nusikalstamos veikos sunkumą, ir ar šios taisyklės taikytinos G. ST. T. baudžiamojoje byloje.

53. Taigi, remdamasis tuo, kas išdėstyta, laikausi nuomonės, jog į ketvirtąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: Chartijos 49 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriuose, siekiant kovoti su prekių ženklų pažeidimais, numatoma taikyti tiek laisvės atėmimo, tiek pinigines baudžiamąsias sankcijas, kurių griežtumas nėra proporcingas padarytų pažeidimų sunkumui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti tokį proporcingumo tyrimą *in concreto*, visų pirma atsižvelgdamas į galimybę diferencijuoti šias sankcijas atsižvelgiant į teisės pažeidimo sunkumą ir visas aplinkybes, į kurias pagal nacionalinę teisę galima atsižvelgti siekiant įvertinti, pirma, nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir, antra, naštą, kurią atitinkamam asmeniui faktiškai sukelia minėtų sankcijų subendrinimas.

[63] Šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimą *Procura della Repubblica* (C-524/15, EU:C:2018:197, 55 punktas).

[64] Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BV* (C-570/20, EU:C:2022:348, 50 punktas).

IV. Išvada

54. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytų argumentų visumą, siūlau Teisingumo Teismui į *Rayonen sad Nesebar* (Nesebero apylinkės teismas, Bulgarija) pateiktus trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus atsakyti taip:

„Chartijos 49 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, kai pagal valstybės narės teisės aktus už įregistruoto prekių ženklo pažeidimą taikomos administracinės ir baudžiamosios sankcijos, pagal šioje nuostatoje įtvirtintą nusikalstamų veikų ir bausmių teisėtumo principą (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) reikalaujama aiškiai apibrėžti baudžiamosios atsakomybės ribos. Pagal šį principą nedraudžiama, kad konkreti klastojimo nusikalstamos veikos sudėties požymių, kuriais ji skiriasi nuo administracinio nusižengimo, apimtis būtų patikslinta jurisprudencijos išaiškinimu, jeigu juo remdamiesi suinteresuotieji asmenys gali tiksliai sužinoti, kokie veiksmai ir neveikimas užtraukia jų baudžiamąją atsakomybę.

Chartijos 49 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriuose, siekiant kovoti su įregistruotų prekių ženklų pažeidimu, numatomos baudžiamosios sankcijos – laisvės atėmimo bausmės ir baudos – tiek, kiek šių sankcijų griežtumas, vertinant atskirai ir kartu, nėra proporcingas padarytų pažeidimų sunkumui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti tokį proporcingumo tyrimą *in concreto*, visų pirma atsižvelgdamas į šiuose teisės aktuose numatytą galimybę diferencijuoti šias sankcijas atsižvelgiant į teisės pažeidimo sunkumą ir visas aplinkybes, į kurias pagal nacionalinę teisę galima atsižvelgti siekiant įvertinti, pirma, nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir, antra, naštą, kurią atitinkamam asmeniui faktiškai sukelia minėtų sankcijų subendrinimas.“